

**„Ei saa ju raske olla, kui eesti keel on emakeel.“
– Kas eestlasel on raske eesti keeles kirjutada?
Mõningaid küsitluse tulemusi**

Kristel Algvere, Tartu ülikooli keeleteaduse doktorant

ERÜ kevadkonverents „Keel ja keelekasutajad“

28.04.2023, Tallinnas

Dok.töö teema:

**Eestlaste ebakindlus
oma emakeeles.
Sünkroonne uurimus
keelelise ebakindluse
määrast, seostest ja
põhjustest**

**Esimene uurimus
baseerub
veebiküsitlusel, mille
viisin läbi 2.12.–
29.12.2022**

Ettekandes kvalitatiivne
avatud kodeerimisega
analüüs küsimuse „**Kas
eesti keeles kirjutamine
on teie jaoks raske?**“
vastustest.

Keelelise ebakindluse kaardistamine

Keelelise ebakindluse tunnused on

- pidev teadlik püüd olla vastavalt keelenormidele ja ortograafiale korrektne
- ja negatiivne suhtumine oma keelekasutusse.
(Labov 1966)

Keelekasutaja tunne, et tema keelekasutus on kuidagi

- (a) alaväärne,
(b) kole
või (c) halb.

(Meyerhoff 2006:292)

Keelelise ebakindluse üks mõjutajaid on

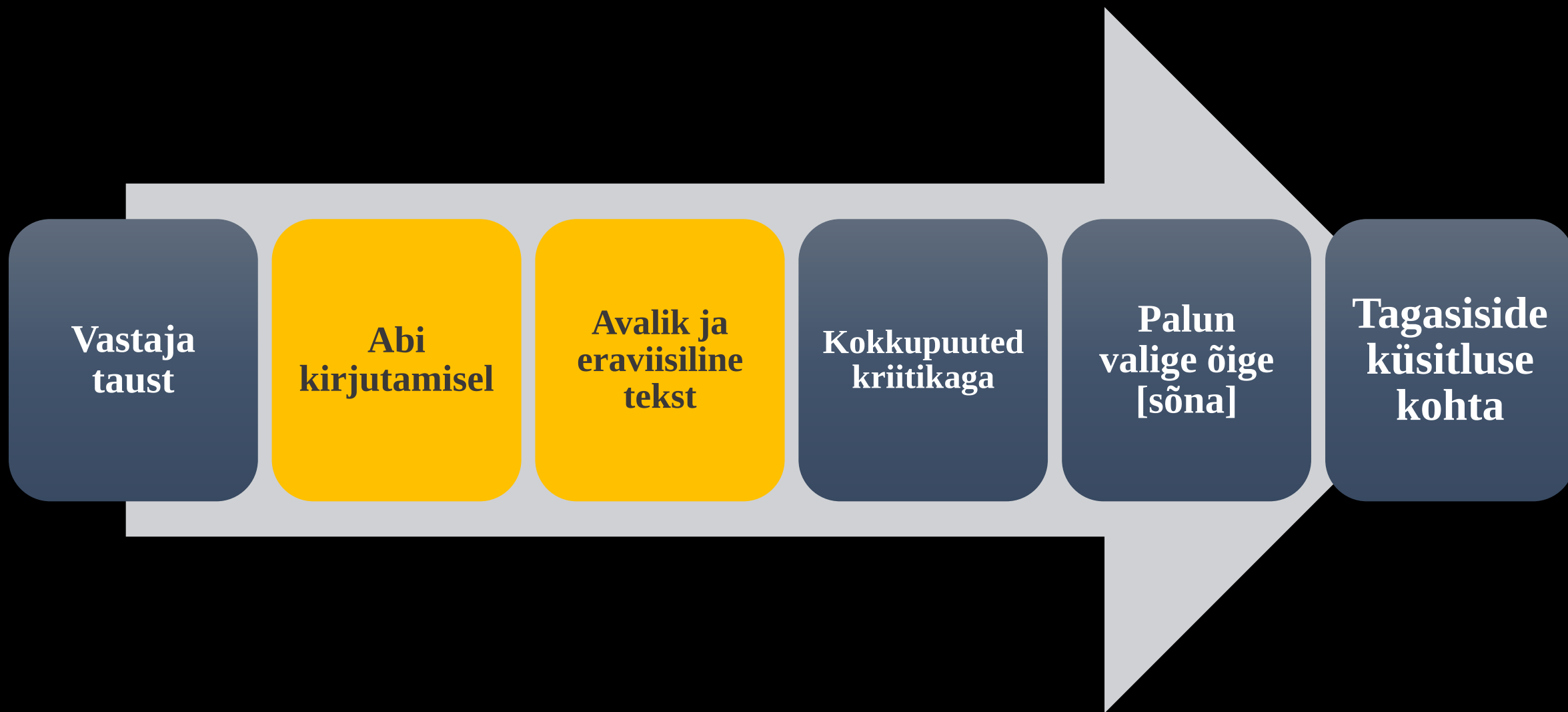
- standardkeele-ideoloogia (nt Maegaard *et al.* 2021:27; Milroy 2001).
- Tekkinud on rohujuuretasandi-preskriptivism.
(Lukač 2018)

Keelelise ebakindluse uurimine läbi keeleliste hoiakute uurimise

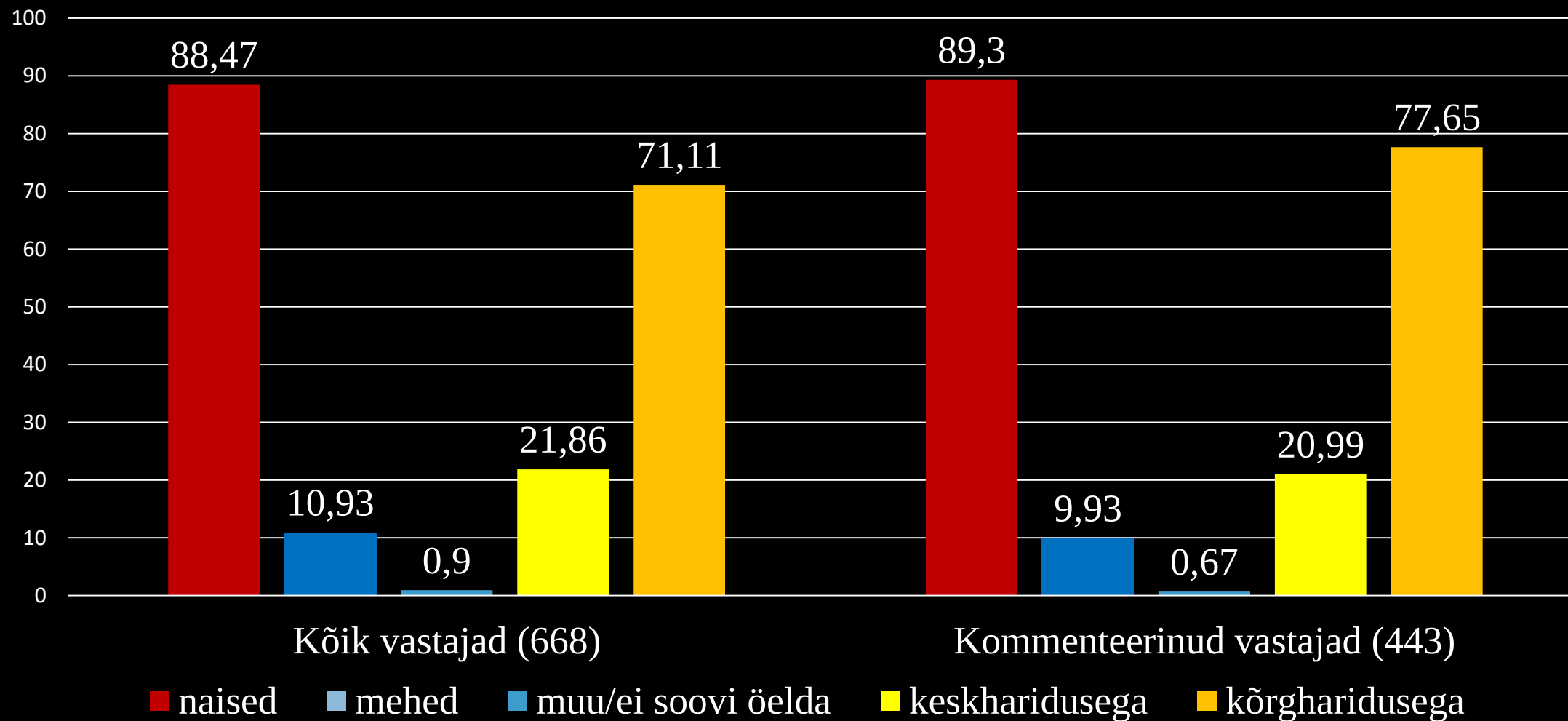
Küsitlus eesti keele kirjutamisest, 2.12.2022–29.12.2022 UT LimeSurvey keskkonnas, <https://survey.ut.ee/index.php/172865?lang=et>

Uurin küsitlusega eesti keele kõnelejate avalikku ja eraviisilist kirjalikku eneseväljendust. Ootan vastama kõiki vähemalt 18aastaseid eesti keelt emakeeleks pidavaid inimesi. Küsitluse tulemusi esitatakse grupiti, kuid vabatekstina esitatud vastuseid võidakse tsiteerida ka küsitluse põhjal koostatud teadustöödes. Küsitluse täitmine võtab aega keskmiselt 15 minutit.

Küsimustiku struktuur

KÕIGI VASTANUTE TAUST KÕRVUTI KOMMENTEERIJATE TAUSTAGA

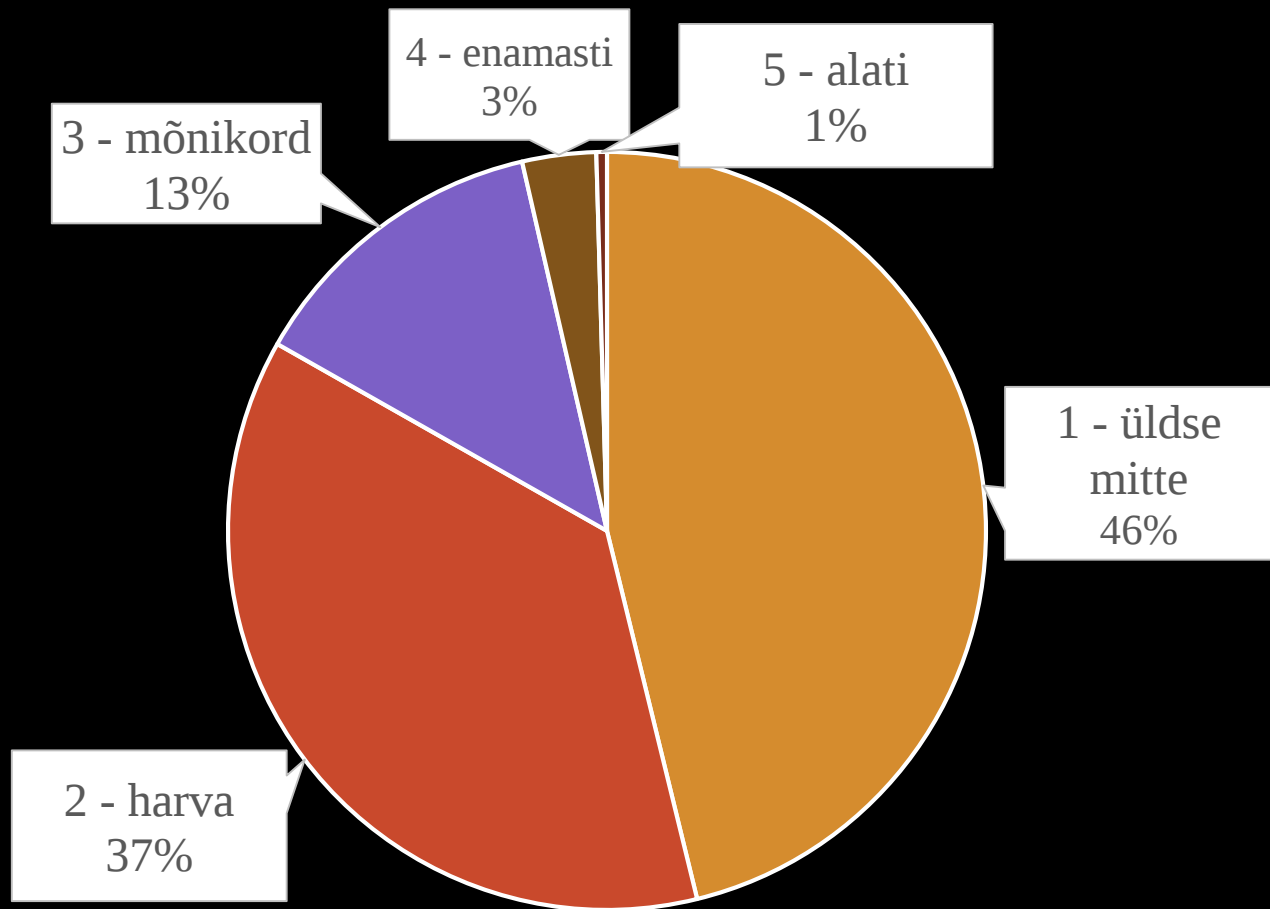

Mõningaid küsitluse tulemusi I

Kas eesti
keeles
kirjutamine
on teie jaoks
raske?

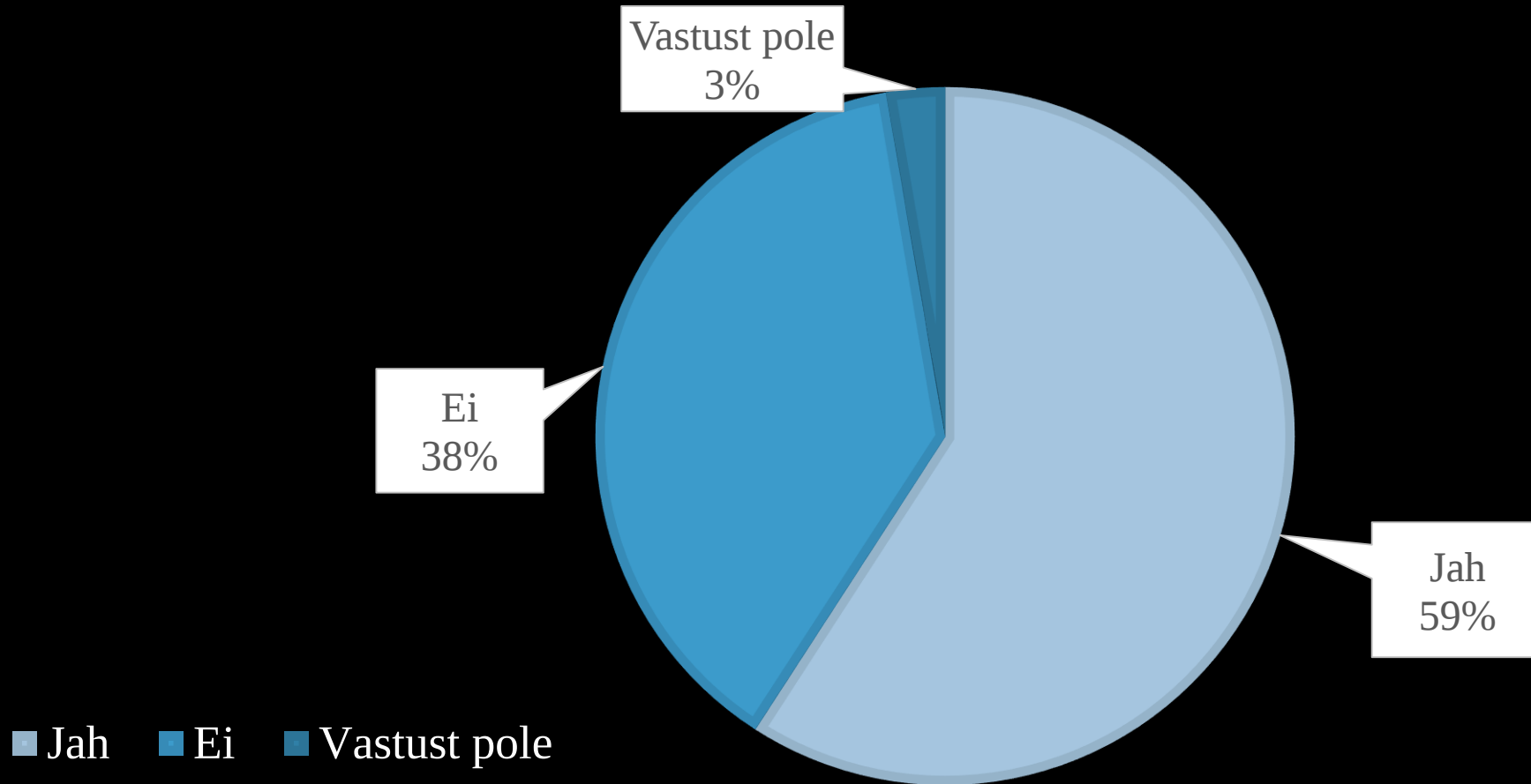
KAS EESTI KEELES KIRJUTAMINE ON TEIE JAOKS RASKE?

KOKKU 668 VASTAJAT

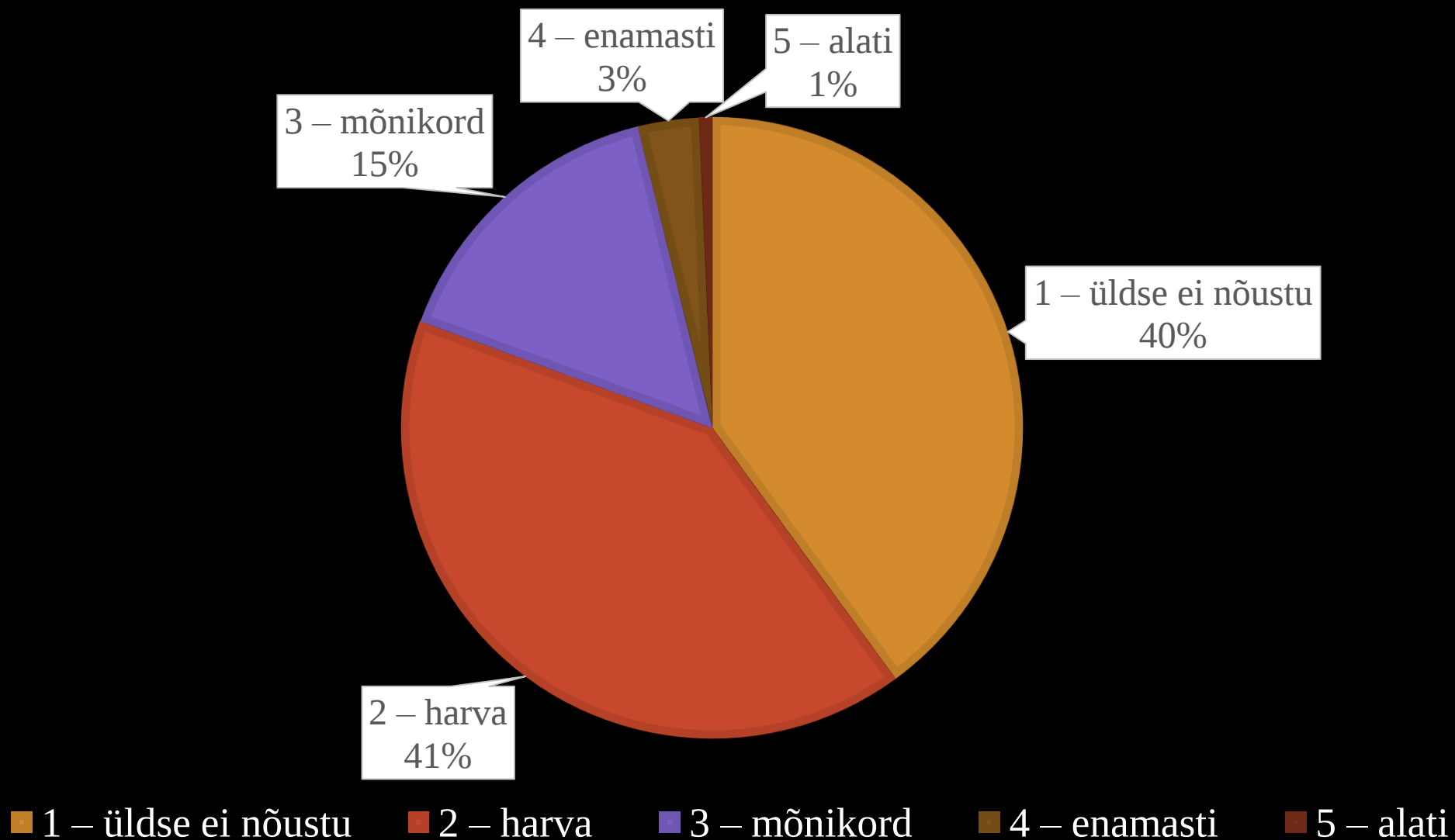
■ 1 - üldse mitte ■ 2 - harva ■ 3 - mõnikord ■ 4 - enamasti ■ 5 - alati

**KAS TEIE TÖÖKOHT/AMET EELDAB ERILIST TÄHELEPANU
EESTI KEELE KASUTAMISELE?
KOKKU 668 VASTAJAT**

KAS EESTI KEELES KIRJUTAMINE ON TEIE JAOKS RASKE?

KOKKU 443 VASTAJAT

„Kas eesti keeles kirjutamine on teie jaoks raske?“

1 – üldse mitte raske – 177 inimest ehk 40%

Kommentaaridest joonistused välja järgnevad teemad:

1. Emakeele esile tõstmine

- *Emakeeles kirjutamine ei saa ju raske olla. (N 65)*

2. Eestlane olemine

- *Olen eestlane ja õigekiri pole raske (N 61)*

3. Keelevaistu/keeletaju/ keeletunnetuse printsiip

- *Pean end hea keeleoskuse ja -vaistuga inimeseks. (M 33)*

4. Loomulikkuse/ elementaarsuse printsiip

- *See on mulle loomulik. (N 73)*

„Kas eesti keeles kirjutamine on teie jaoks raske?“ 1 – üldse mitte raske – 177 inimest ehk 40%

**5. Oskamist selgitatakse
oma ameti/eriala kaudu**

- *Olen vilunud ja eesti keel on minu eriala. (N 52)*

**6. Lugemuse mõju
kirjutamisele**

- *Olen lapsepõlvest alates suur lugeja olnud. (N 52)*

7. Heade õpetajate mõju

- *Mulle ei tee Eesti keeles kirjutamine raskusi, sest mul on olnud head eesti keele õpetajad Ludmilla Raud ja Juhan Pihelo (N 51)*

8. Lihtsalt endale meeldib

- *Lihtsalt meeldib kirjutada juba lapsepõlvest saati. (N 49)*

„Kas eesti keeles kirjutamine on teie jaoks raske?“ 1 – üldse mitte raske – 177 inimest ehk 40%

Kui ongi mingi probleem, siis ...

*Tunnen end eesti keeles üsna kindlalt, kahtluste korral vaatan ÕSi või **eki.ee** lehte. (N 42)*

*Ei ole raske. Kui ei tea, kuidas **küsin sõbralt** või **guugeldan**. (N 41)*

*Kui jõuda jälgida **sageli muutuvat grammatikat**, siis saab hakkama. (N 46)*

„Kas eesti keeles kirjutamine on teie jaoks raske?“ 2 – harva – 180 inimest ehk 41% ja 3 – mõnikord – 68 inimest ehk 15%, kokku 56%

1. ÕS

- *Ma olen väga nõrk grammatikas, pean tihti kontrollima üle ÕS-st. (N 52, kesk)*
- *Aeg-ajalt tuleb kontrollida grammatikareegleid ning pidevas kasutuses on ÕS ja teised keelesõnastikud. (N 49, BA)*

2. Guugeldamine

- *Soovides korrektselt kirjutada pean mõnikord guugeldama, sest õigekiri on oluline. (M 50, MA)*
- *Üldiselt pole mul kirjaliku eneseväljendusega probleeme, kui aga tunnen survet olla grammatiliselt korrektne, siis pean üsna palju interneti abil kontrollima, kuidas mõnd sõna kirjutada või kuidas kirjavahemärke õigesti kasutada. (M 33, BA)*

„Kas eesti keeles kirjutamine on teie jaoks raske?“ 2 – harva – 180 inimest ehk 41% ja 3 – mõnikord – 68 inimest ehk 15% : kokku 248 inimest ehk 56% kommentaaridest

Mis teeb kirjutamise raskeks?

1. Kokku-lahku kirjutamine

- *Vahel on keeruline mõista, kas sõna kirjutatakse kokku või lahku. (N 20, BA)*
- *Kahtlused kokku-lahku kirjutamisel, kirjavahemärgid. Muuga saab hakkama. (N 40, MA)*

2. Komad

- *Ma oskan päris hästi kirjutada, aga komadega on vahel keeruline. (N 39, BA)*
- *Grammatiline oskus pole kõige parem. Näiteks komade paigutamine ning lause ülesehitus on kohati problemaatiline. (M 30, kesk)*

3. Keelereeglid on muutunud

- *Õigekirjareegleid tuleb vahel ikka kontrollida, eriti kuna need ka muutuvad pidevalt. (N 36, BA)*
- *Reeglid on väga palju muutunud, sageli tekkib kõhklusi õigekirjas, pigem mitte kõnes. (N 58, kesk)*

4. Kooliajast kaua aega möödas

- *Võrreldes selle ajaga kui koolis käisin ja mis on praegu, on keelereeglid muutunud. (N 56, BA)*
- *Koolist on juba kaua möödas ja sotsiaalmeedias kirjutatakse nii valesti, seega on ka endal nüüd raskusi tekkinud. (N 34, kesk)*

5. Inglise keel

- *Inglise keel segab (N 48, MA)*
- *Paljud reeglid enam ei kehti, Enamus kirjutab mõjutatuna inglise keelest, nt Lugupidamisega, (koma) jne (N 63, kesk)*

6. Võõrsõnad

- *On vahel probleeme võõrsõnade, suure ja väikese algustähega jms (N 57, MA)*

7. Õigekiri

- *Õigekiri, komad, kantseliit. (N 61, MA)*
- *Aeg ajalt ikka kontrollin õigekirja. (N 56, kesk)*

8. Stiiliküsimused

- *Teen palju stiilivigu ning rikkalik keel ja stiiliga mängimine on ajaga kadunud. (N 29, MA)*
- *vahel on raske leida sõnu ning kirjutada stiililiselt ilusti (N 30, BA)*

Vältimine & usalduse kaotamine

Olen üldiselt hea keeletajuga ning pigem tuvastan ja parandan teiste kolleegide kirjavigu, sest mind need häirivad. **Väldin** teadlikult mõnikord mingeid keelendeid, milles ma kindel ei ole. **Mida aeg edasi, seda enam tunnen, et minu teadmised hääbuivad ja hakkavad enda õigekirjas enam kahtlema.** (N 32, BA)

Mõnikord, ent pigem küll harva (kui kahtlen) pean allikatest kontrollima reegleid või õigekirja), kuna olen emakeeles harjunud kirjutama n-ö keelelise kuulmise järgi. **Seda ei saa aga vankumatult usaldada.** (N 37, BA)

Mis probleemid ja lahendused joonistused välja?

Kokku-lahku kirjutamine

Komad

Keelereeglid on muutunud

Kooliajast kaua möödas

Inglise keel

Võõrsõnad

Õigekiri

Stiiliküsimused

→ Õigekeelsussõnaraamat

→ Guugeldamine

→ Helistamine sõbrale

*Harva ja mõnikord raske eesti keeles kirjutada gruppides **samad probleemid**. Lisaks enamasti ja alati raske gruppidele, kus **samad teemad kordusid**. Kokku 60%.*

Mõningaid küsitluse tulemusi II

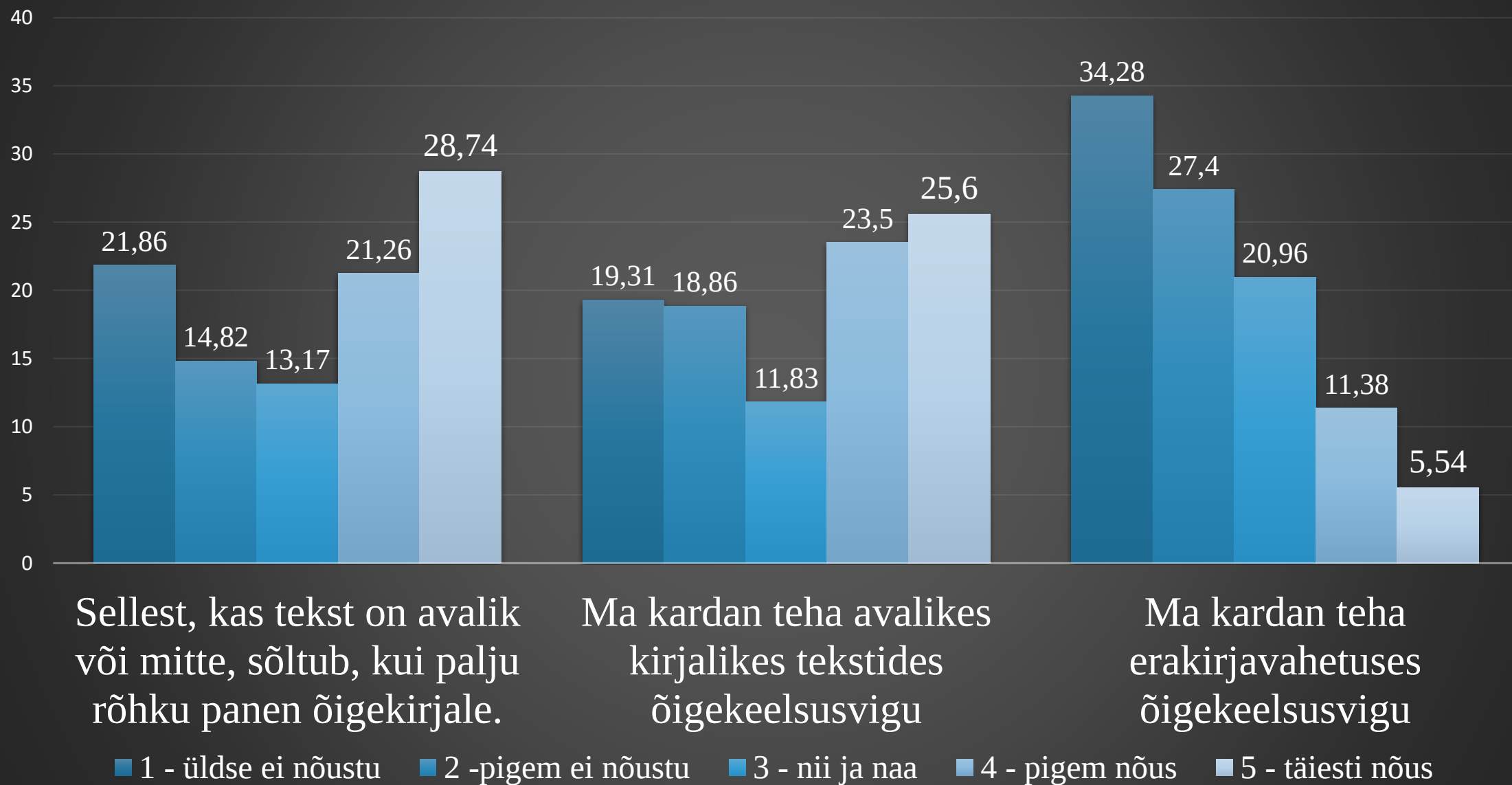

Sellest, kas tekst on avalik (nt sotsiaalmeedias) või mitte (nt vestlusaknas), sõltub, kui palju rõhku panen õigekirjale.

Ma kardan teha erakirjavahetuses (nt Messengeris) õigekeelsusvigu.

Ma kardan teha avalikes kirjalikes tekstides õigekeelsusvigu.

AVALIK VÕI ERAVIISILINE KIRJALIK TEKST (668 vastajat)

Kokkuvõte ja arutelu

66% vastanutest leidis aega ja tahtmist kommenteerida.

Joonistus välja kaks gruppi: need, kes hindasid kirjutamisoskust väga heaks ja need, kes tõid välja mitmeid sarnaseid probleeme.

Avalikkus mõjutab seda, kui palju rõhku pannakse õigekirjale.

Kirjandust

- Ammon, Ulrich. 2015. On the social forces that determine what is standard in a language – with a look at the norms of non-standard language varieties. *Bulletin suisse de linguistique appliquée*. Numéro spécial t. 3, 53–67.
- Davies, Winifred V. 2000. Language Awareness amongst Teachers in a Central German Dialect Area. *Language Awareness* 9(3), 119–134.
- Garrett, Peter. 2010. *Attitudes to Language (Key Topics in Sociolinguistics)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Labov, William. 1966. Hypercorrection by the Lower Middle Class as a Factor in Linguistic Change. In *Sociolinguistics: Proceedings of the UCLA Sociolinguistics Conference, 1964*. William Bright, ed., 1k 84–113. The Hague: Mouton.
- Lukač, Morana. 2018. Grassroots Prescriptivism: An analysis of individual speakers' efforts in maintaining the standard language ideology. *English Today* 34(4), 5–12.
- Maegaard, Marie, Monka, Malene, Mortensen, Kristine Køhler, Stæhr, Andreas Candefors (Toim). 2021. *Standardization as Sociolinguistic Change*. 1st edition. New York London: Routledge.
- Milroy, James. 2001. Language Ideologies and the Consequences of Standardization. *Journal of Sociolinguistics* 5(4), 530–555.

kristel.algvere@ut.ee

